

Asiya İnkişaf Bankının (AİB) Mərkəzi və Qərbi Asiya Departamentinin regional əməkdaşlıq və əməliyyatlar üzrə koordinasiya şöbəsinin direktoru Ləzizə Sabirova Azərbaycan mediasına müsahibəsində təmsil etdiyi qurumun Xəzər – Qara Dəniz Yaşıl Enerji Dəhlizi layihəsini iqtisadi cəhətdən səmərəli hesab ediləcəyi təqdirdə daha da dəstəkləməyə hazır olduğunu bildirib.

L.Sabirova qeyd edib ki, bu gün layihə üzrə ilkin texniki-iqtisadi əsaslandırmanın hazırlanması prosesi davam edir və sözügedən sənəd layihənin texniki, iqtisadi və tənzimləyici cəhətdən uyğunluğunu qiymətləndirmək məqsədi daşıyır.

Onun fikrincə, layihənin böyük həcmdə investisiya tələb edəcəyi şübhəsizdir və burada beynəlxalq maliyyə institutları ilə yanaşı, özəl sektor üçün də imkanlar mövcuddur. Əgər texniki-iqtisadi əsaslandırma layihənin kommersiya baxımından sərfəli olduğunu sübut edərsə, AİB maliyyələşmədə iştiraka daha çox maraqlıdır.

AİB-in şöbə direktorunun bildirdiyinə görə, təmsil etdiyi maliyyə qurumu Biləsuvar və Ələtdəki günəş elektrik stansiyalarını da əhatə edən bir sıra “yaşıl” enerji layihələrini təsdiqləyib. Bundan əlavə, elektrik enerjisinin ötürülməsi və paylanması ilə bağlı 160 milyon və 250 milyon dollar dəyərində iki kredit, eləcə də istilik və energetika sektorunun karbonsuzlaşdırılması üçün texniki yardım göstərib.

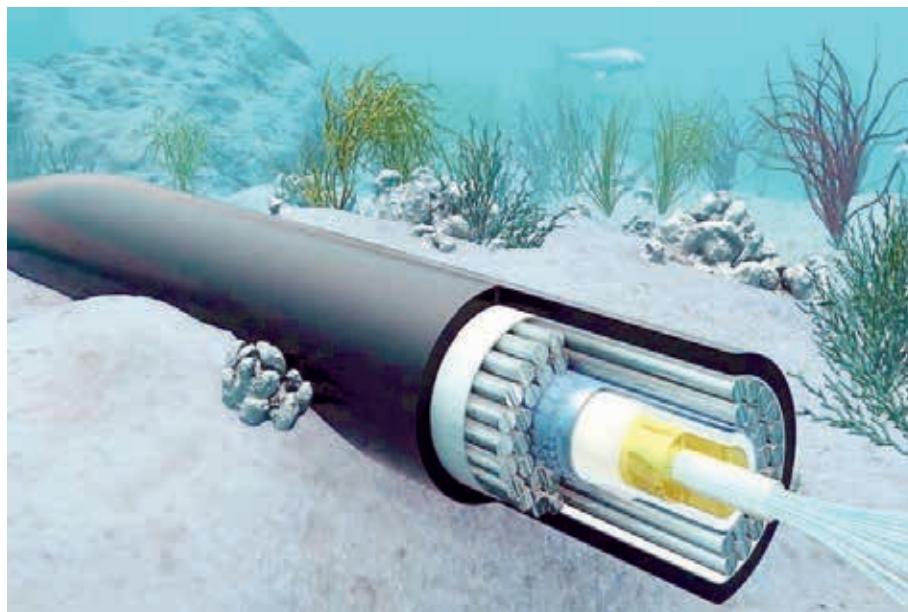
Qeyd edək ki, “yaşıl” enerjiyə keçidin global trendləri fonunda Xəzər regionunun strateji əhəmiyyəti artmaqdadır. Azərbaycanın təşəbbüskarı olduğu Xəzər – Qara Dəniz Yaşıl Enerji Dəhlizi layihəsi bu baxımdan regionun enerji təhlükəsizliyi və iqlim gündəliyinə verdiyi töhfənin bariz nümunəsidir.

BMT-nin iqlim dəyişikliyi ilə bağlı çağırışları və Avropa İttifaqının (Aİ) “Yaşıl razılaşma” proqramı “yaşıl” enerjiyə keçidi geosiyasi prioritetlər sırasına çıxarıb. Bu transformasiya prosesində Azərbaycan yalnız karbohidrogen ixracatçısı kimi deyil, həm də bərpa olunan enerji mənbələrinin strateji tədarükçüsü kimi çıxış edir. 2022-ci ilin dekabrında Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan arasında imzalanan “Yaşıl Enerji Dəhlizi üzrə Strateji Tərəfdaşlıq Sazişi” bu baxımdan dönüş nöqtəsi oldu.

Layihənin əsas mahiyyətinə gəldikdə isə deyə bilərik ki, Xəzər – Qara Dəniz

Xəzər – Qara Dəniz Yaşıl Enerji Dəhlizi

Bu layihə ölkəmizin global enerji xəritəsini genişləndirəcək

Yaşıl Enerji Dəhlizi təşəbbüsü Azərbaycanın zəngin külək və Günəş enerjisi potensialının Qərb bazarlarına çatdırılmasını nəzərdə tutur. Layihənin əsas komponenti Qara dənizin dibi ilə çəkiləcək 1195 kilometr uzunluğunda dərin dəniz elektrik kabelidir. Bu kabel vasitəsilə ildə təxminən 4 GW gücündə “yaşıl” enerjinin Avropaya ötürülməsi planlaşdırılır.

Azərbaycan tərəfi əsasən Qaradağ, Abşeron və xüsusilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə qurulacaq Günəş və külək elektrik stansiyalarından enerjini Gürcüstana, oradan isə Qara dəniz vasitəsilə Aİ ölkələrinə ötürməyi nəzərdə tutur. Bu, təkcə iqtisadi deyil, həm də siyasi baxımdan əhəmiyyətli bir addımdır: Azərbaycanın enerji ixracı portfeli şaxələnilir, Avropanın isə enerji asılılığı azalır.

Layihənin həyata keçirilməsi üçün artıq ilkin texniki-iqtisadi əsaslandırma mərhələsi tamamlanır. Avropa İttifaqı bu təşəbbüsü

“ümumi maraq doğuran layihə” kimi tanıyıb və maliyyə dəstəyi göstərməyə hazır olduğunu bildirib. Ümumilikdə kabelin çəkilməsi və enerji sistemlərinin integrasiyası üçün, təqribən, 2,5 milyard avrodan çox vəsait tələb olunduğu bildirilir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev layihəyə xüsusi diqqət ayıraraq onun ölkənin enerji siyasətində növbəti mərhələ olduğunu dəfələrlə bəyan edib. Dövlətimizin başçısının vurğuladığı kimi, “yaşıl” enerji ixracı Azərbaycanın artıq qaz və neftdən ibarət olmayan yeni iqtisadi modelə keçdiyini göstərir.

Xəzər – Qara Dəniz Yaşıl Enerji Dəhlizi yalnız Azərbaycan üçün deyil, bütün Cənubi Qafqaz regionu üçün transformativ potensiala malikdir. Gürcüstan bu layihə vasitəsilə enerji tranzit ölkəsi rolunu gücləndirir, Rumıniya isə Qara dənizin enerji dəhlizinə çevrilməsində maraqlıdır. Macarıstan və digər Mərkəzi Avropa ölkələri isə alternativ, dayanıqlı və ekoloji təmiz enerji

mənbələrinə çıxış əldə edirlər.

Eyni zamanda, layihə Azərbaycanın işğaldan azad olunan ərazilərinin dirçəldilməsi və iqtisadi integrasiyası üçün yeni imkanlar açır. Məsələn, Cəbrayıl, Zəngilan və Laçında qurulan “yaşıl enerji zonaları” bu böyük enerji sisteminə qoşulmaqla iqtisadi fəallığı artıracaq.

Layihə bölgədə sabitliyin və əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinə xidmət etsə də, geosiyasi çağırışlardan da tam sığortalanmayıb. Rusiya – Ukrayna müharibəsi, Qara dənizdəki təhlükəsizlik problemləri və bəzi texniki infrastruktur məhdudiyyətləri layihənin icra tempinə təsir göstərə bilər. Buna baxmayaraq, Aİ və tərəfdaş ölkələr bu təşəbbüsə sadıq qalaraq siyasi dəstəklərini davam etdirirlər.

Beləliklə, Xəzər – Qara Dəniz Yaşıl Enerji Dəhlizi təşəbbüsü Azərbaycanın regional enerji mərkəzindən global yaşıl enerji tədarükçüsünə çevrilmək iradəsini ortaya qoyur. Bu layihə enerji təhlükəsizliyi, ekoloji dayanıqlıq və iqtisadi şaxələnləndirilmə baxımından həm ölkə, həm də region üçün mühüm strateji üstünlüklər vəd edir. Bərpa olunan enerji sahəsində atılan bu addımlar Azərbaycanın global iqlim gündəliyinə töhfəsini artırmaqla yanaşı, onun enerji diplomatiyasına da yeni məzmun gətirir.